

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van GO! lyceum Brussel Martha Somers te LAKEN

Hoofdstructuur	voltijds secundair onderwijs
Instellingsnummer	41368
Instelling	GO! lyceum Brussel Martha Somers
Directeur	Dirk MICHIELS
Adres	Karel Bogaerdstraat 4 - 1020 LAKEN
Telefoon	02-474.06.00
Fax	02-478.32.86
E-mail	directeur@lyceum-brussel.be
Website	http://www.lyceum-brussel.be
Bestuur van de instelling	GO! scholengroep Brussel
Adres	Oud-Strijderslaan 200 - 1140 EVERE
Scholengemeenschap	SG GO Brussel
Adres	Oud-Strijderslaan 200 - 1140 EVERE
CLB	GO! CLB Brussel
Adres	Dieleghemse Steenweg 24 - 1090 JETTE
Dagen van het doorlichtingsbezoek	17-02-2014, 18-02-2014, 20-02-2014, 21-02-2014
Einddatum van het doorlichtingsbezoek	21-02-2014
Datum bespreking verslag met de instelling	27-03-2014
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Yves BLIECK
Teamleden	Trui VAN RIE, Jan MEERS, Robert VANDEPUT, Vinciane VANDERHEYDE
Deskundige(n) behorend tot de administratie	NIHIL
Externe deskundige(n)	NIHIL

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	3
1 SAMENVATTING.....	5
2 DOORLICHTINGSFOCUS	7
2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus.....	7
2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus.....	7
3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?.....	8
3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?	8
3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?	8
3.1.1.1 Cultuur- en gedragswetenschappen in aso tweede en derde graad in de studierichting Humane wetenschappen (leerplan 2006/019, 2006/022, 2006/040 en 2006/049).....	8
3.1.1.2 Economie in het tweede leerjaar van de eerste graad, basisoptie Moderne wetenschappen (leerplan 2006/001).....	12
3.1.1.3 Economie in het specifiek gedeelte in aso in de derde graad Economie-moderne talen (leerplan 2006/042)	13
3.1.1.4 Frans in de A-stroom (leerplan 2010/002).....	15
3.1.1.5 Frans in aso derde graad in de studierichtingen Humane wetenschappen, Latijn- wetenschappen en wetenschappen-wiskunde (leerplan 2004/038).....	17
3.1.1.6 Wiskunde in de A-stroom (leerplan 2006/005) en in aso tweede graad in de studierichtingen Economie, Humane wetenschappen, Latijn en Wetenschappen (leerplan 2005/044)	20
3.1.1.7 VOET.....	22
3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid , veiligheid en hygiëne'?.....	23
3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?.....	24
3.2 Respecteert de school de overige reglementering?	25
4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	26
4.1 Evaluatiepraktijk.....	26
4.2 Loopbaanbegeleiding	27
5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	30
6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	33
6.1 Wat doet de school goed?.....	33
6.2 Wat kan de school verbeteren?	33
6.3 Wat moet de school verbeteren?.....	33
7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN	34
8 VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING.....	34

INLEIDING

De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
 2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
 3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken
- (zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIP0-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de school een selectie van de onderwijsreglementering:
 - het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen
Hiertoe selecteert de onderwijsinspectie een aantal structuuronderdelen.
Daarbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIP0-referentiekader:
 - het onderwijsaanbod
 - de uitrusting
 - de evaluatiepraktijk
 - de leerbegeleiding.

De onderwijsinspectie onderzoekt ook altijd de vakoverschrijdende eindtermen.
 - een selectie van andere erkenningsvoorwaarden, waaronder de erkenningsvoorwaarde woonbaarheid, veiligheid en hygiëne.
 - een selectie van overige regelgeving.
2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor
 - doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
 - ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
 - doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de school dit na?
 - ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg.

Het advies

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Tot slot

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 SAMENVATTING

Het GO! lyceum Martha Somers maakt deel uit van de GO! scholengroep Brussel. De school ligt in Laken aan de noordelijke rand van de stad. Zij deelt het schoolgebouw met de Kunsthumaniora Brussel en een basisschool. Het onderwijsaanbod bestaat in de eerste graad uit de A-stroom. In de tweede en derde graad is er een breed aanbod van aso-studierichtingen.

De school recruteert leerlingen niet langer uit de Brusselse rand, bijna alle leerlingen wonen in de directe omgeving. De meerderheid is anders- of Franstalig en heeft een taal- en leerachterstand. Hierdoor sluit het aso-aanbod in de tweede en de derde graad vaak niet aan bij de mogelijkheden van de leerlingen. Dit probleem werd reeds in het vorige doorlichtingsverslag (2006) gesignaleerd.

De school heeft het moeilijk om met haar aanbod en werking goede resultaten te bereiken met haar leerlingen. De studieresultaten zijn zwak en ook de prestaties in het vervolgonderwijs liggen significant onder het Vlaamse gemiddelde. Dit wijst op een aanhoudende spanning tussen de leerlingkenmerken en het onderwijspeil.

Uit het onderzoek van een representatief staal uit het onderwijsaanbod blijkt dat leerlingen de onderwijsdoelen onvoldoende bereiken voor verschillende vakken: Frans in de eerste graad, cultuur- en gedragswetenschappen in de tweede en derde graad en economie in de eerste en de derde graad. Naast tekorten in het aanbod is de evaluatiepraktijk onvoldoende afgestemd op de leerplandoelen. De leerplanrealisatie voldoet nipt voor Frans in de derde graad en voor wiskunde in de eerste en tweede graad. Ook bij wiskunde staat de evaluatie onder druk. De inspanningsverplichting ten aanzien van de vakoverschrijdende eindtermen (VOET) realiseert de school in hoofdzaak via projectwerking.

Voor de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne stelt de inspectie tekorten vast. De school bewaakt de kwaliteit op dit gebied onvoldoende accuraat en reageert onvoldoende alert op ongunstige verslagen van deskundigen; een cultuur gericht op welzijnsbeleid ontbreekt.

Voor de regelgeving moet de school er op toezien dat zij het maximum aantal dagen voor evaluatie respecteert en de verantwoording voor het uitreiken van het 'Getuigschrift over de basiskennis van het bedrijfsbeheer' ter harte neemt. De inspectie is ervan overtuigd dat de school beide inbreuken zelf kan wegwerken. Daarom worden ze niet meegenomen in het eindadvies.

Naast de onderwijsdoelen en de onderwijsreglementering heeft de inspectie ook de evaluatiepraktijk, het talenbeleid en de loopbaanbegeleiding onderzocht.

Sinds het aantreden van de huidige directeur in 2009-2010 bevindt de school zich in een (her)oriënteringsfase. Zij wil overzitten, schoolse achterstand en ongekwalificeerde uitstroom terugdringen en de evaluatie beter afstemmen op de eindtermen. Om dat doel te bereiken zette de school lijnen uit voor de evaluatiepraktijk en koppelt deze aan de ondersteuning van leerlingen om hun taal- en leerachterstand weg te werken, enerzijds, en aan de loopbaanbegeleiding, anderzijds.

De nieuwe schoolvisie op evaluatie is nog niet ingesijpeld in alle vakgroepen. Ondanks de ondersteuningsinitiatieven blijft de professionaliteit m.b.t. de leerlingenevaluatie binnen het team laag. Uit het erkenningsonderzoek blijkt dat leerplangerichte evaluatie en de integratie van kennis, vaardigheden en attitudes nog kan verbeteren. Preventieve leerbegeleiding gebeurt niet systematisch en is weinig aangepast aan de noden van de leerlingen. Ook de remediëring is onvoldoende gericht op de specifieke noden van de leerlingen en is daarom weinig effectief.

Voor het talenbeleid heeft de school een duidelijke visie uitgewerkt. Er zijn uitgeschreven doelen op leerlingen-, leraren- en schoolniveau en de school voorziet ondersteuning om die te realiseren. Toch zijn deze verdienstelijke inspanningen niet voldoende om de taalvaardigheid van leerlingen op niveau te brengen. Ook hier gebeurt de registratie van leervorderingen nog te weinig. Het blijft een uitdaging om de betrokkenheid van de vakleraren te vergroten en de deskundigheid uit te breiden.

Met een project op schoolniveau rond loopbaanbegeleiding wil de school zoveel mogelijk leerlingen naar de juiste studierichting oriënteren. Daarvoor zet ze in op samenwerking met basisscholen en een efficiënte B-attestering. Met flexibele trajecten in de derde graad wil ze leerlingen meer kansen bieden via ondersteuning en remediëring om de leerplandoelstellingen te bereiken. Deze initiatieven zijn nog niet optimaal. Het uitblijven van een doeltreffend remediëringsaanbod en het onvoldoende documenteren van de leervorderingen ondermijnt ook het doel van deze trajecten. Om een effect op de resultaten in het vervolgonderwijs te kunnen beoordelen is de aandacht voor evaluatie en loopbaanbegeleiding nog van een te recente datum.

Ondanks haar gericht beleid is de schoolleiding er nog niet in geslaagd om een doorstart te realiseren. Zowel voor de evaluatiepraktijk, de ondersteuning voor leerlingen als de loopbaanbegeleiding blijft het een uitdaging om de betrokkenheid binnen het schoolteam te vergroten. Ondersteuningsinitiatieven hebben niet geleid tot voldoende uitbreiding van de professionaliteit. Een goede afstemming van het onderwijsaanbod op het leerlingenprofiel blijft voorlopig nog een knelpunt. Overleg op het niveau van de scholengroep en het schoolbestuur is wenselijk.

De inspectie besluit de doorlichting met een gunstig advies beperkt in de tijd voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' en voor de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'.

2 DOORLICHTINGSFOCUS

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus

	Basisvorming	Specifiek gedeelte
VOET	x	
Graad 1 A	Frans, wiskunde	
Graad 1 Latijn	Frans, wiskunde	
Graad 1 Moderne wetenschappen	Frans, wiskunde	economie
Graad 2 ASO Economie	wiskunde	
Graad 2 ASO Humane wetenschappen	wiskunde	cultuurwetenschappen, gedragwetenschappen
Graad 2 ASO Latijn	wiskunde	
Graad 2 ASO Wetenschappen	wiskunde	wiskunde
Graad 3 ASO Economie-moderne talen		economie
Graad 3 ASO Humane wetenschappen	Frans	cultuurwetenschappen, gedragwetenschappen
Graad 3 ASO Latijn-wiskunde	Frans	
Graad 3 ASO Wetenschappen-wiskunde	Frans	

2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus

Onderwijs - Begeleiding

Loopbaanbegeleiding

Onderwijs - Evaluatie

Evaluatiepraktijk

3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde structuuronderdelen het volgende op.

3.1.1.1 Cultuur- en gedragswetenschappen in aso tweede en derde graad in de studierichting Humane wetenschappen (leerplan 2006/019, 2006/022, 2006/040 en 2006/049)

Voldoet niet

De specifieke eindtermen en de leerplandoelstellingen komen voor beide vakken en in beide graden voldoende in het curriculum aan bod. De evaluatie is echter onvoldoende afgestemd op het beheersingsniveau van de leerplandoelen en is bovendien niet evenwichtig. De examenresultaten voor gedragswetenschappen in de derde graad zijn niet betrouwbaar.

Loopbaanbegeleiding De meerderheid van de leerlingen in de richting Humane wetenschappen is anders- of Franstalig en heeft een achterstand voor het Nederlands als instructietaal. Voor sommige leerlingen sluit de studierichting Humane wetenschappen bovendien niet aan bij hun interesse en mogelijkheden.

De school probeert op deze uitdagingen een antwoord te bieden door in te zetten op structurele (taal)ondersteuning en loopbaanbegeleiding. Bij ondermaatse studieresultaten neemt zij haar opdracht ter harte en heroriënteert de leerlingen naar een geschikte studierichting. Hierdoor wijzigt de leerlinggroep tussen twee opeenvolgende jaren of van de tweede naar de derde graad ingrijpend. Dit belemmert de samenhang binnen het onderwijsaanbod en de continuïteit van de geboden (taal)ondersteuning.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Het erkenningsonderzoek toont aan dat voor cultuur- en gedragswetenschappen de meerderheid van de onderwijsdoelen in voldoende mate en evenwichtig worden aangeboden. De leerlingen worden opgeleid om begrippen, visies, theoretische concepten en structuren tot een coherent geheel van vakspecifieke competenties te integreren. Er wordt daarbij dikwijls gewerkt met toepassingen op concrete, actuele vraagstukken. Leerlingen krijgen ook geregeld de kans om actief en grondig met de leerstof aan de slag te gaan aan de hand van uitdagende opdrachten. Op die manier kunnen ze zelfstandig of in groep kennis en inzicht opbouwen en vaardigheden verwerven.

Slechts enkele doelen komen versmald of niet aan bod, maar dat brengt het aanbod niet uit evenwicht. Voor cultuurwetenschappen komen de ethische en juridische aspecten van reclame onvoldoende aan bod en bestuderen leerlingen slechts één instelling op het plaatselijke niveau. In de derde graad zijn er tekorten voor de profielcomponent 'interactie en communicatie'. Daar is onvoldoende aandacht voor: audiovisuele media, standpunten m.b.t. publiek en media en de invloed van massacommunicatiemiddelen binnen een zelf gekozen maatschappelijk veld. Binnen 'samenhang en wisselwerking' krijgen de leerlingen te weinig kansen om vormen en effecten van solidariteit vanuit verschillende standpunten toe te lichten en te vergelijken. De doelstelling in verband met het ontstaan en de evolutie van culturele identiteit die thuishoort in de profielcomponent 'identiteit, continuïteit en verandering' wordt beperkt toegelicht.

Bij gedragswetenschappen worden omgangsvaardigheden in de tweede graad niet toegepast in concrete situaties. In de derde graad is er onvoldoende aandacht voor het onderscheid tussen de verschillende vormen van identiteit die doorheen de ontwikkeling van een persoon tot stand komen en bepaald zijn door tijd en plaats. Dat is eveneens het geval voor de doelen in verband met de perceptie van de persoonlijke identiteit en de groepsidentiteit.

De realisatie van de onderzoekscompetentie voldoet. Die wordt theoretisch goed onderbouwd en functioneel ondersteund met specifiek uitgewerkt materiaal. De invulling is geïntegreerd binnen elk vak in de tweede en de derde graad en is progressief opgebouwd. Er is aandacht voor alle fasen van de onderzoekscyclus (oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren). In de tweede en de derde graad worden verschillende accenten gelegd. Leerlingen krijgen voor cultuurwetenschappen in de tweede graad verschillende kleinere opdrachten. Voor gedragswetenschappen is de opdracht in II,1 en II, 2 omvangrijker en complexer. De opdrachten krijgen binnen beide vakken een goede invulling en zijn gerelateerd aan het onderwijsaanbod. In de derde graad werken leerlingen zowel in III, 1 als in III, 2 een omvangrijke onderzoeksopdracht uit.

De vakgroep streeft naar samenhang tussen de tweede en de derde graad en heeft daarvoor een leerlijn uitgewerkt. Omdat de klassamenstelling door de heroriëntering van een groot aantal leerlingen in II,1 en II,2 wisselt komt de realisatie van deze leerlijn onder druk.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

De evaluatie gebeurt voor de beide vakken aan de hand van dagelijks werk en examens. Het aandeel van de examens in de eindevaluatie is groter dan dat van het dagelijks werk. In de tweede en de derde graad is de evaluatie zowel in cultuur- als in gedragswetenschappen gespreid over alle profielcomponenten, maar toch voldoet ze niet.

Voor het vak cultuurwetenschappen worden in beide graden heel wat doelen op toetsen en examens op een te laag beheersingsniveau geëvalueerd. Binnen alle profielcomponenten mikt de meerderheid van de evaluatievragen op het reproduceren van de kennis en de verbanden zoals ze in de lessen zijn aangebracht.

In de tweede graad vormen de doelen van de profielcompenten 'expressie' (doelen 22 en 23) en 'organisatie' (doelen 4 en 5) hierop een uitzondering. De evaluatie is er wel gericht op het verwachte beheersingsniveau maar de leerlingen slagen er onvoldoende in om de doelen te behalen.

Voor de profielcomponenten 'interactie en communicatie' (doelen 7, 8, 9, 10 en 11) en 'expressie' (doelen 25 en 26) in de derde graad zijn leerlingen eveneens uitgedaagd om via opdrachten de leerplandoelen te behalen, maar ook hier slagen leerlingen er onvoldoende in om de doelen te realiseren en brengen deze opdrachten de evaluatie niet in evenwicht.

Voor het vak gedragswetenschappen worden in de tweede graad heel wat doelen op toetsen en examens op een te laag beheersingsniveau geëvalueerd (doelen 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 21, 23, 25, 27, 34, 36 37, 40 en 41). Ook werd in II, 1 geen examen afgenomen aan het eind van het eerste semester, wat nadelig is voor een evenwichtige evaluatie. Voor de profielcomponent 'identiteit, continuïteit en verandering' krijgen de leerlingen in II, 1 en II, 2 een jaartaak die

goed is afgestemd op het vereiste beheersingsniveau van de leerplandoelen (doelen 19, 21 en 23). Ondanks het kwaliteitsvolle aanbod slagen leerlingen er onvoldoende in om de hogere doelen te behalen.

Ook in de derde graad worden verschillende doelen versmald geëvalueerd op een meer kennisgericht niveau (doelen 2, 4, 5, 34, 46, 59, 60, 61 en 62). Wat de schriftelijke examens in de derde graad betreft, blijkt uit het studiemateriaal dat een aantal vragen vooraf wordt meegedeeld. Sommige vragen zijn letterlijk dezelfde andere zijn sterk verwant. Dit ondermijnt de betrouwbaarheid van de evaluatie en de studiebekräftiging. De evaluatie bij het mondeling examen is goed afgestemd op het vereiste beheersingsniveau op voorwaarde dat de vragen niet vooraf meegedeeld zijn. Toch brengt dit de evaluatie niet in evenwicht. Het mondeling is slechts gespreid over de profielcomponent 'interactie en communicatie' en een beperkt aantal doelen van de profielcomponent 'expressie' (doelen 55, 56, 57 en 58) en krijgt een beperkte plaats in het geheel van de evaluatie. De examentaak die leerlingen in III, 1 en III, 2 voorafgaand aan het examen krijgen is goed afgestemd op het vereiste beheersingsniveau maar brengt het geheel van de evaluatie niet in evenwicht.

De beoordeling voor de onderzoekscompetentie is in de tweede en de derde graad voldoende afgestemd op de leerplandoelen. Er is telkens een duidelijk traject uitgetekend. In de derde graad zijn evaluatiecriteria in beide vakken transparant en krijgen proces- en productevaluatie een plaats. In de tweede graad is dat alleen het geval voor gedragswetenschappen.

Ondanks de kwaliteitsvolle opdrachten is de kwaliteit van de werkstukken in beide graden en in beide vakken wisselend. In de tweede graad gebeurt informatieverwerving en- verwerking op een minimale manier. Het confronteren van de onderzoeksresultaten met andere standpunten komt te weinig expliciet aan bod. Binnen de derde graad bereiken verschillende leerlingen onvoldoende diepgang in hun werk. Soms ontbreekt de onderzoeksvraag of is ze onvoldoende geëxpliciteerd. Leerlingen confronteren hun bevindingen niet met andere standpunten.

De tekorten in de evaluatie situeren zich dus op het vlak van volledigheid, beheersingsniveau, betrouwbaarheid en transparantie. Met het oog op een succesvolle doorstroming naar het hoger onderwijs is dat problematisch. Het aantal afgestudeerden dat slaagt in het hoger onderwijs ligt significant onder de Vlaamse referentiewaarden.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

De betrokkenheid van leraren en de open manier waarop zij communiceren, dragen bij tot een positief en ondersteunend leerklimaat. Leraren volgen leerlingen van nabij op. Zij zetten daarvoor voldoende taken, opdrachten en toetsen in. Er is aandacht voor leren leren, maar niet op een structurele manier.

De leraren slagen er dikwijls in om aan te sluiten bij de leefwereld van de leerlingen. Er zijn boeiende opdrachten en ook interessante excursies en extra-murosactiviteiten. Deze dragen bij tot contextrijke en levensechte ondersteuning van het leerproces en zijn een voorbeeld van goede praktijk.

Er is schoolbrede taalondersteuning voor leerlingen. In de tweede graad werken leerlingen aan een vakoverschrijdend taalportfolio. Ook opdrachten binnen cultuur- en gedragswetenschappen maken deel uit van het schrijfportfolio.

Daarnaast heeft de vakgroep Humane wetenschappen aandacht voor het Nederlands als instructietaal alsook voor het taalgebruik in het studiemateriaal. Dat is correct en toegankelijk.

Het team spant zich in om instromers waar nodig extra te ondersteunen, maar er is op dit vlak nog geen structurele aanpak. Ook voor leerlingen waarvoor remediëring nodig is doorheen het schooljaar levert de vakgroep maatwerk.

Het gebruikte studiemateriaal is leerbevorderend omwille van de gestructureerde opbouw en de verwervings- en verwerkingsopdrachten. Voor gedragswetenschappen is het materiaal aangevuld met actuele informatiebronnen. Voor cultuurwetenschappen zijn sommige bronnen gedateerd.

Voor de onderzoekscompetentie is er materiaal ontwikkeld om leerlingen te ondersteunen. Bij de realisatie van hun onderzoekopdracht kunnen de leerlingen rekenen op kwaliteitsvolle begeleiding in de vorm van frequente tussentijdse en doelgerichte feedback. Sommige leerlingen nemen deze feedback onvoldoende ter harte.

Voor de vakgroep is de geboden leerbegeleiding een essentieel element in de loopbaanbegeleiding. Zij wil hiermee het onderwijs afstemmen op de noden van haar leerlingen. Toch blijft het een uitdaging om het evenwicht tussen de leezorg en het studiepeil beter te bewaken. Ook in functie van de aansluiting op het hoger onderwijs is dit van kapitaal belang.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De infrastructuur is stimulerend voor een vlotte leerplanrealisatie. In de vaklokalen is mogelijkheid tot projectie. De school beschikt over een goed uitgerust multimedialokaal. Vakliteratuur is aanwezig maar aan actualisering toe.

Deskundigheidsbevordering
Overleg

De deskundigheid en betrokkenheid van het team op de opleiding zijn hoog. Naast structureel overleg is er ook frequent informeel vakoverleg. Het team is gericht op ontwikkeling en grijpt vakoverleg aan als stimulans om de eigen deskundigheid te bevorderen. De vakgroep is er in geslaagd om de invulling van de onderzoekscompetentie in de derde graad recentelijk te optimaliseren. Zij heeft eveneens een curriculumleerlijn uitgewerkt met aandacht voor verticale afstemming tussen de tweede en de derde graad.

De vakgroepwerking kan verder worden versterkt door afspraken te maken over leerplangerichte leerlingenevaluatie.

3.1.1.2 Economie in het tweede leerjaar van de eerste graad, basisoptie Moderne wetenschappen (leerplan 2006/001)

Voldoet niet

De school bereikt in onvoldoende mate de leerplandoelstellingen. Niet alle basisleerplandoelstellingen worden aangeboden. De leerlingen beschikken enkel in de computerlokalen over ICT-middelen die het bereiken van de leerplandoelstellingen moeten ondersteunen. De evaluatie is onevenwichtig en onvoldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen.

Onderwijsaanbod	De resultaten van de leerlingen voor economie zijn eerder zwak, maar liggen in de lijn van de resultaten van andere vakken.
<i>Volledigheid</i>	
<i>Evenwicht</i>	
<i>Beheersingsniveau</i>	De leerplandoelstellingen voor economie worden in onvoldoende mate bereikt.
<i>Samenhang</i>	

De basisleerplandoelstellingen worden niet volledig aangeboden. Dit is het geval voor de didactische uitstap. Ook de doelstellingen van de onderzoeksopdrachten en het volgen van de actualiteit worden niet accuraat genoeg aangeboden. Er is helemaal geen aandacht voor de attitudes uit het leerplan (leerplan p.4). De uitbreidingsdoelstellingen worden niet gepland en ook niet behandeld.

Het aanbod is niet helemaal afgestemd op het verwachte beheersingsniveau van de leerplandoelstellingen. Voor het aanbrengen van de leerstof wordt wel vertrokken vanuit de leefwereld van de leerling. Maar de doelstellingen zijn traditioneel gericht op kennis, inzicht en toepassing en veel minder op zelfactiviteit, op het argumenteren van een eigen standpunt en op het confronteren met andere opvattingen. Bij de verwerking van de informatie is er nauwelijks integratie van ICT-vaardigheden. Leerlingen werken niet in een elektronische leeromgeving. Leerlingen krijgen bijgevolg te weinig kansen om hun ICT-vaardigheden te ontwikkelen. De aandacht voor de verruiming van de economische woordenschat van de leerlingen is wel aanwezig.

Er is samenhang met vakoverschrijdende eindtermen, maar niet met de Voeten die momenteel geldig zijn, uitgezonderd leren leren.

Uitrusting	De school beschikt over voldoende actuele leermiddelen voor de realisatie van de leerplandoelstellingen, maar zet het aanwezige didactisch materiaal en de schooluitrusting niet efficiënt genoeg in met het oog op het bereiken van de leerplandoelstellingen.
<i>ICT</i>	
<i>Inzet uitrusting</i>	
<i>Leermiddelen</i>	

Het handboek is nog steeds te dominant in het onderwijsgebeuren en in de ondersteuning van het onderwijsleergesprek. Het zelfontdekkend leren en het probleemoplossend denken worden hierdoor niet echt aangemoedigd. De leerlingen hebben niet de gewoonte om een documentatiemap aan te leggen. Het vaklokaal probeert een economische leeromgeving uit te stralen. Op een prikbord bevinden zich artikels uit de actualiteit, maar een systematische aandacht ervoor is er niet.

De leerling integreert eerder zelden ICT in zijn/haar leerproces. Leerlingen kunnen wel gebruik maken van een informaticalokaal met internetaansluiting en een digitaal bord. Het elektronische leerplatform wordt niet in het leerproces van de leerlingen ingeschakeld.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

De evaluatie is niet helemaal volledig. Zo worden de doelstellingen i.v.m. de bedrijfskolom, de bedrijfssectoren, de financiering van de onderneming en de reclame niet bevraagd.

De evaluatiepraktijk gaat ook niet altijd na of de juiste leerplandoelstellingen worden bereikt. De vraagstelling is immers niet altijd juist afgestemd op de leerplandoelstelling. Zo ontbreekt bijvoorbeeld de grafische voorstelling en de toelichting van het gezinsbudget of wordt wel de berekening van het nettoloon gevraagd, maar niet de toelichting in het verschil met het brutoloon.

Er is ook geen evenwicht in de evaluatie. De evaluatie is louter cognitief. Er is helemaal geen aandacht voor de evaluatie van het leerproces en van de attitudevorming. Er worden wel teksten met een socio-economisch thema geïntegreerd in de evaluatie, maar dat betekent niet dat deze actueel zijn. Er is te weinig afwisseling in de examens van opeenvolgende schooljaren.

De evaluatiepraktijk is wel transparant voor de leerlingen en de ouders. De verhoudingen tussen dagelijks werk en examens liggen vast.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De leerbegeleiding is niet helemaal aangepast aan de noden van alle leerlingen om de leerplandoelstellingen te bereiken.

Er is geen specifieke voorkennis vereist. Het handboek is gestructureerd en afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Het onderwijsleergesprek is de dominerende werkvorm.

De leerlingen hebben een taalachterstand op het vlak van de kennis van de Nederlandse taal. De leerlingen krijgen in deze lessen onvoldoende kansen om deze taalvaardigheid te ontwikkelen. De inspanningen vanuit het economie-onderwijs sluiten onvoldoende aan bij de initiatieven die op schoolniveau worden genomen. De effecten van remediërende initiatieven worden niet in kaart gebracht.

Deskundigheidsbevordering

Vorming

Er wordt onvoldoende didactische nascholing gevolgd en geïmplementeerd.

3.1.1.3 Economie in het specifiek gedeelte in aso in de derde graad Economie-moderne talen (leerplan 2006/042)

Voldoet niet

De school bereikt in onvoldoende mate de leerplandoelstellingen. De kwaliteit van de onderzoekscompetentie bereikt niet het verwachte beheersingsniveau van de specifieke eindtermen. De evaluatie is vaak niet afgestemd op de leerplandoelstellingen.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

De leerlingen behalen op school zwakke resultaten voor economie en de school stelt zelf vast dat de resultaten van afgestudeerde leerlingen in het hoger onderwijs zwak zijn.

De leerplandoelstellingen worden onvoldoende bereikt.

De leerplandoelstellingen inzake micro- en macro-economie en bedrijfsbeleid worden wel voldoende aangeboden, maar de vaardigheden en de attitudes (leerplan p. 4) ontbreken volledig. Er is dus onvoldoende evenwicht in het aanbod. Het onderwijs speelt wel in op de economische actualiteit en de

leerlingen bespreken een actueel thema. Er is ook geregeld aandacht voor een economische begrippenlijst.

De gebrekkige kennis van de Nederlandse taal van veel leerlingen vormt een rem op het verwachte beheersingsniveau van de leerplandoelstellingen. Op het vlak van de onderzoekopdrachten is er nog onvoldoende verticale en horizontale samenhang om tot een kwaliteitsvol resultaat te komen. Het probleemoplossend vermogen van de leerlingen wordt hierdoor te weinig ontwikkeld. De confrontatie met andere standpunten gebeurt helemaal niet.

Het bedrijfsbeleid wordt onvoldoende structureel aangevuld met ontbrekende elementen uit bedrijfsbeheer, waardoor het getuigschrift over de basiskennis van het bedrijfsbeheer onverantwoord werd uitgereikt. Vaak ontbreekt ook de vergelijking van de onderneming met andere ondernemingen uit dezelfde sector.

Onderwijsorganisatie
Organisatie curriculum
Samenstelling klasgroepen

De (weinige) leerlingen zitten in een graadsklas en het leerplan wordt over twee schooljaren gespreid. De logische chronologie bij de oprichting van een bedrijf en de bedrijfsvoering ervan wordt hierbij niet gevolgd.

Vanaf dit schooljaar organiseert de school Bedrijfsbeheer in het complementair gedeelte.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

Het didactisch materiaal en de schooluitrusting ondersteunen in heel beperkte mate het bereiken van de leerplandoelstellingen.

Het leermateriaal is niet altijd afgestemd op de doelgroep. Vaak is het een verzameling van dossiers aangevuld met artikels uit tijdschriften. De actualiteit wordt geregeld gevolgd via krantenartikels. De leerlingen leggen geen documentatiemap aan. De leerlingen integreren slechts sporadisch ICT-materiaal in hun leerproces, omdat zij zich hiervoor moeten begeven naar het informaticalokaal. De verwerking van verzamelde informatie is niet kwaliteitsvol. Ook het elektronische leerplatform wordt helemaal niet gebruikt in het economieonderwijs.

Het vaklokaal probeert een economische leeromgeving uit te stralen, maar beschikt – buiten de kranten en de woordenboeken - over weinig actuele informatiebronnen die door de leerlingen geconsulteerd worden. Het vaklokaal is nog uitgerust met een klassiek bord en een overheadprojector.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

De evaluatiepraktijk gaat onvoldoende na of de leerplandoelstellingen worden bereikt.

De evaluatie is vaak niet-valide. De vraagstelling is te vaak niet gericht op de leerplandoelstellingen. Door het niet evalueren van de vaardigheden en de attitudes is de evaluatie ook niet evenwichtig. Op deze manier is het onmogelijk om te bepalen of de leerlingen de leerplandoelstellingen bereiken.

De beoordeling van de onderzoekscompetentie en van het actualiteitsdossier gebeurt volgens eigen criteria, die voor verfijning vatbaar zijn.

De evaluatiepraktijk is transparant voor de leerlingen en de ouders. De leerlingen zijn vooraf op de hoogte van de evaluatiecriteria en de puntenverdeling. Het is duidelijk voor welk deel de evaluatie meetelt in de bepaling van het eindtotaal.

Voor bedrijfsbeheer werd nooit een checklist opgesteld. Ook het proces-verbaal van de delibererende klassenraden motiveert de beslissingen inzake bedrijfsbeheer niet correct.

Leerbegeleiding

Preventief

Curatief

De leerbegeleiding is niet helemaal aangepast aan de noden van alle leerlingen.

De verwachte attitudes (leerplan p. 3) voor leerlingen die niet uit de tweede graad Economie komen, worden niet nagegaan, net als de leerplandoelstellingen voor het getuigschrift Bedrijfsbeheer die geacht worden in de tweede graad behandeld te zijn.

Tijdens de lessen worden de leerlingen geregeld bijgestuurd op het vlak van de mondelinge communicatie. Toch gebeurt dit te weinig vanuit een leerlijn. De leerlingen krijgen wel studietips ter bevordering van het leren leren.

Feedback over hun resultaten wordt momenteel uitstekend aangevuld met een zelfreflectie over de studiemethode. Eventuele remediëeringsmaatregelen zijn beperkt tot het opnieuw instuderen van de leerstof of het hermaken van een taak. De effecten ervan worden niet systematisch in kaart gebracht.

Sommige leerlingen met tekorten maken gebruik van het systeem van flexibele leertrajecten en krijgen hierdoor meer kansen om de leerplandoelstellingen te bereiken. Door dit flexibel leertraject wordt het delibererend oordeel van de klassenraad uitgesteld tot op het einde van het tweede leerjaar.

Deskundigheidsbevordering

Overleg

Vorming

Er wordt onvoldoende didactische nascholing gevolgd en geïmplementeerd.

Het overleg tussen de leerkrachten economie verdient meer aandacht. Nuttige discussieteksten zijn momenteel beschikbaar en kunnen vlot worden bijgestuurd.

Inbreuk(en) op

regelgeving

De beslissingen van de delibererende klassenraden inzake het bereiken van de leerplandoelstellingen van bedrijfsbeheer verlopen niet conform de SO/2008/01.

3.1.1.4 Frans in de A-stroom (leerplan 2010/002)

Voldoet niet

Het aanbod aan leerplandoelen vertoont te veel hiaten. De evaluatie is onvoldoende representatief om te kunnen nagaan of de leerlingen de doelen bereiken.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

De kennis wordt grondig opgebouwd en ingeoeft in reële gebruikscontexten. Voor de vaardigheden zijn er echter te veel hiaten in de leerplanrealisatie. De grote aandacht voor het opbouwen van functionele kennis werkt in de hand dat er te weinig tijd overblijft voor gerichte vaardigheidstraining. Dit is des te meer verrassend omdat de meerderheid van de leerlingen van de klasgroep het Frans als omgangstaal hanteert in het dagelijks leven. De leerlingresultaten zijn behoorlijk tot goed. Hun informatieve waarde is echter beperkt aangezien het aanbod aan doelen en de leerlingenevaluatie niet voldoende leerplangericht zijn.

Leerlingen oefenen het lezen en het luisteren frequent. Tekstsoorten worden voldoende gevarieerd en de taaltaken sluiten aan bij de gevraagde tekstenmerken en het vereiste verwerkingsniveau. De mondelinge interactie voldoet hoewel het onderwijs nog beperkt vanuit de leerplandoelen wordt georganiseerd. Zo is er weinig aandacht voor het beginnen, voeren en afsluiten van een gesprek (ET 25) en het gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies (ET 26). De luister- en gespreksvaardigheidstraining worden ondersteund door het gebruik van de doeltaal tijdens de instructie.

Het spreekvaardigheidsonderwijs voldoet niet omdat het te veel lacunes vertoont. Het wordt vooral geoefend door het presenteren van informatie (ET 22) en het beschrijven van iets of iemand (ET 18). Soms lezen leerlingen ook een tekst luidop (ET 13, 14). De andere eindtermen (15, 16, 17, 19, 20, 21) komen niet of te beperkt aan bod.

Leerlingen schrijven veel te weinig functionele teksten tijdens het schooljaar. Op deze manier is er geen leerproces mogelijk. De eindtermen 28, 30, 32 en 33 worden niet bereikt.

Leerlingen leren reflecteren over de taal. Strategieën worden echter niet genoeg onderwezen. Er worden activiteiten georganiseerd waarbij leerlingen aan vakattitudes werken maar leerlingen reflecteren nog niet genoeg over het belang van deze attitudes bij het verwerven van taal.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Voor de kenniscomponent is de evaluatie voldoende representatief. De evaluatiepraktijk laat echter niet toe om na te gaan of de leerlingen de vaardigheden voldoende beheersen. De examens zijn evenwichtig samengesteld.

Tijdens het schooljaar worden de vaardigheden echter niet genoeg geëvalueerd zodat er ook niet efficiënt begeleid en geremedieerd kan worden. De evaluatiepraktijk staat in die zin haaks op de beleidsoptie om leerlingen intensief te ondersteunen in het leerproces.

Voor de beoordeelde doelen, laat de vraagstelling evenwel meestal toe om valide en betrouwbaar te evalueren. Een uitzondering hierop is de vraagstelling in een aantal toetsen voor leesvaardigheid.

De vakgroep volgt de keuze van de school op om gedragsattitudes te evalueren. Hiervoor werden er echter nog geen criteria vastgelegd.

Leerlingen weten wat ze moeten kennen en kunnen. Voor de examens is de puntenverdeling over de leerplancomponenten voldoende transparant. Er wordt gewerkt met scorewijzers met criteria. De scoring blijft echter erg intuïtief. Het is bovendien een gemiste kans dat de taalfouten bij de schrijfvaardigheidsoopdrachten niet worden aangeduid zodat leerlingen eruit zouden kunnen leren. De opdrachten voor het dagelijks werk worden niet transparant beoordeeld. Bovendien wordt de verdeelsleutel kennis en vaardigheden (50 %-50 %) hier niet consequent toegepast. Hierdoor komt het gewicht bijna volledig op de kenniscomponent te liggen.

Rapporteringspraktijk

*Leerondersteunend
Transparantie*

Leerlingen en ouders krijgen regelmatig informatie over de studieresultaten. Aangezien de evaluatiepraktijk niet valide is, blijft de informatiewaarde echter beperkt. De commentaren op de rapporten zijn vooral aanmoedigend en vaststellend. Er worden geen voorstellen geformuleerd voor remediëring. Remediëringsinitiatieven worden ook niet geregistreerd in het leerlingvolgsysteem.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De sfeer in de lessen is constructief. De interactie ondersteunt de leerplanrealisatie. Leergesprekken worden afgewisseld met individuele werkmomenten. De communicatie tussen leerlingen onderling blijft beperkt.

Een aantal preventieve maatregelen ondersteunen het leerproces. Er worden duidelijke afspraken gemaakt. Er is aandacht voor het plannen via de agenda. Leerlingen krijgen leerstofoverzichten voor de examens. De examens bevatten studietips. Individuele verschillen tussen de leerlingen worden gedeeltelijk via binnenklasdifferentiatie opgevangen. Er is evenwel nog te weinig aandacht voor studiemethodiek.

De remediëring is weinig gestructureerd. Er is te weinig aandacht voor leerlingen met achterstand. Leerlingen worden te weinig begeleid bij tegenvallende resultaten.

Uitrusting Leraren kunnen gebruik maken van computerklassen. Recent werden de
ICT taalklassen voor de eerste graad uitgerust met een beamer. Er zijn echter nog
Inzet uitrusting geen computers voorhanden en de leraren werken met hun eigen laptop. De
Leermiddelen lokalen zijn aangekleed met didactisch activerend lesmateriaal.

Dankzij de nieuwe uitrusting worden de lessen nu meer visueel ondersteund. Men gebruikt de mogelijkheden van ICT nog beperkt voor zoekopdrachten en voor remediëring.

Deskundigheidsbevordering De vakgroepwerking vormt nog geen reële hefboom voor kwaliteitsverbetering.
Overleg Het overleg blijft beperkt. De laatste twee schooljaren werd een aantal
Vorming vakgerichte nascholingen gevolgd. Dit heeft aanleiding gegeven tot het
herbekijken van de evaluatiepraktijk. Sinds dit schooljaar is hierin een lichte
evolutie merkbaar.

3.1.1.5 Frans in aso derde graad in de studierichtingen Humane wetenschappen, Latijn-wetenschappen en wetenschappen-wiskunde (leerplan 2004/038)

Voldoet

Het accent van het vreemdetalenonderwijs ligt op het verwerven van de vijf taalvaardigheden. Het aanbod aan leerplandoelen voldoet nipt. De evaluatie laat globaal toe om het studiepeil van de leerlingen in te schatten. Uit de resultaten blijkt dat de meerderheid van de leerlingen de leerplandoelstellingen bereikt. De leerlingen kunnen rekenen op een voldoende leerbegeleiding. De uitrusting voldoet.

Onderwijsaanbod De leerlingenresultaten zijn behoorlijk tot goed. De resultaten hebben een
Volledigheid beperkte informatieve waarde over het bereiken van de eindtermen door de
Evenwicht leerlingen. De evaluatie is namelijk beperkt afgestemd op de eindtermen.
Beheersingsniveau
Samenhang

Het aanbod aan leerplandoelen voldoet nipt. Het vertrekt nog niet voldoende vanuit de eindtermen waardoor er lacunes ontstaan. Het kennisonderwijs is beperkt ingebed in het verwerven van taalvaardigheid. Dit strookt niet met de visie van het leerplan dat kennisverwerving functioneel opvat als opstap naar de vaardigheden. De communicatie tijdens de lessen verloopt volledig in het Frans. De leerlingen krijgen voldoende de gelegenheid om het begrijpend luisteren en lezen te oefenen. De variatie van tekstsoorten is echter voor verbetering vatbaar. Prescriptieve en argumentatieve teksten komen te weinig aan bod. Strategieën worden beperkt expliciet onderwezen en geoefend. Het niveau van de teksten sluit aan bij de vereisten van de leerplandoelstellingen, maar de opdrachten bij de teksten bereiken nog niet altijd het beoordelend verwerkingsniveau, vooral voor de luistervaardigheid. Voor de leesvaardigheid verwerken leerlingen zelfstandig heel wat lectuur.

De leerlingen krijgen veel kansen tot spreken. Ze hebben spreekdurf en kunnen zich vlot uitdrukken op een hoog niveau. Dit is te danken aan het feit dat de meesten het Frans als thuistaal of als omgangstaal hanteren. Men werkt evenwel niet gericht genoeg aan de eindtermen. Het voeren van een telefoongesprek (ET 24) wordt niet behandeld. De schrijfvaardigheidstraining focust eenzijdig op het verwoorden van een beredeneerd standpunt (ET 35) en het samenvatten maar verwaarloost het schrijven van een verslag (ET 33) en het schrijven van een formele of informele brief, nota of e-mail (ET 34). Daartegenover staat dat er uitbreidingsdoelen worden gerealiseerd zoals het creatief schrijven van verhalen, het geven van een commentaar over de huislectuur en het verantwoorden van de keuze van een foto bij een boek. Er is te weinig aandacht voor reflectie op taal en voor strategieën bij het spreken en het schrijven.

Genreconventies en tekstopbouw worden nauwelijks onderwezen bij het lezen of beluisteren van teksten. Ze dienen ook nog te weinig als criteria voor de producties van de leerlingen, waardoor er minder gericht kan worden gemedieerd en leerlingen minder de kans krijgen om zelfstandig de eigen producties te evalueren.

De leerlingen werken rond boeiende thema's die aansluiten bij hun interesses en leefwereld. Ze leren kritisch te reflecteren over actuele thema's. Een aantal vakoverschrijdende eindtermen komen aan bod. Het gebruik van films, liedjes en internetsites draagt bij tot het verwerven van de (inter)culturele competentie. De leerlingen lezen teksten waarvan de inhoud relevant is voor de Franstalige cultuur en leefwereld. De vakgroep levert inspanningen om de leerlingen de taal en de cultuur te laten beleven o.a. door uitstappen te organiseren naar het theater en deel te nemen aan olympiaden.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

De vakgroep hanteert een verdeelsleutel van 35% voor de kennistoetsing en 65% voor de beoordeling van de vaardigheden.

De evaluatie van de doelen van de basisvorming laat in het algemeen toe om globaal het studiepeil van de leerlingen te beoordelen. Aansluitend bij het aanbod aan doelen wordt de evaluatie echter niet gepland vanuit de taaltaken vervat in de eindtermen. De vakgroep waakt er evenwel over dat de verschillende leerplancomponenten zowel tijdens het schooljaar als tijdens de examens aan bod komen. Dit ondersteunt het leerproces van de leerlingen omdat ze op deze manier regelmatig informatie krijgen over hun vorderingen voor elk van de componenten. Taken en toetsen worden doorgaans door de leerlingen verbeterd op basis van de gegeven feedback.

De leerlingen weten in het algemeen wat van hen wordt verwacht. Voor grotere opdrachten krijgen ze studiewijzers met evaluatiecriteria en een puntenverdeling. Ook de examens zijn voorzien van een puntenverdeling. Voor de toetsen en taken voor dagelijks werk is de scoring minder transparant. De beoordeling van de spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid gebeurt leraarafhankelijk op basis van scorewijzers met duidelijke criteria. Leerlingen beschikken er echter niet altijd over en ze worden beperkt aangewend om feedback te geven over de prestaties.

Een aantal vakattitudes, zoals de medewerking in de lessen en het deelnemen aan culturele uitstappen, worden geëvalueerd en verrekend in het eindresultaat (10%).

Rapporteringspraktijk*Leerondersteunend**Transparantie*

Leerlingen en ouders krijgen regelmatig informatie over de studieresultaten. De commentaren op de rapporten zijn vooral aanmoedigend en vaststellend. Er worden geen voorstellen geformuleerd voor remediëring. Remediëringsinitiatieven worden ook niet geregistreerd in het leerlingvolgsysteem.

Leerbegeleiding*Preventief**Curatief*

Er wordt gewerkt in een stimulerende sfeer. Leerlingen worden aangemoedigd tot participatie.

Er is evenwel te weinig aandacht voor preventieve leerbegeleiding. De lessen worden weinig visueel ondersteund. Ze verlopen vooral via onderwijsleergesprekken en individuele verwerkingsmomenten, waardoor de kansen tot interactie niet optimaal benut worden, hoewel de leerlingen een hoog beheersingsniveau van het Frans hebben. Het begeleid zelfstandig leren en werken tijdens de lessen krijgt een erg beperkte invulling. Dit belemmert de groei naar leerautonomie. Er wordt veeleer weinig gereflecteerd over het leerproces via vormen van zelfevaluatie en peerevaluatie. Dat de boeken op school moeten blijven, vormt een ernstige hypotheek op het bevorderen van een correcte studie-attitude.

De beleidsvisie van de school om leerlingen niet te attesteren na het eerste leerjaar van de derde graad en om ze via een adequate trajectbegeleiding tot de eindmeet te brengen, wordt niet tot uitvoering gebracht door de vakgroep. Bij tegenvallende resultaten krijgen leerlingen de opdracht om opnieuw de leerstof door te nemen maar is er doorgaans geen hertoetsing. De remediëring wordt niet structureel ingebouwd en heeft een al te vrijblijvend karakter voor de leerlingen. Leerlingen die grote lacunes hebben voor Frans en voor andere talen worden meestal doorverwezen naar het onderwijs in een Centrum voor volwassenenonderwijs. Voor deze leerlingen wordt er ook onvoldoende overleg gepleegd in het lerarenteam om te voorzien in een aangepast en geprioriteerd leertraject. De vakgroep heeft verder geen duidelijke afspraken gemaakt over de ondersteunende maatregelen voor leerlingen met dyslexie.

Uitrusting*ICT**Inzet uitrusting**Leermiddelen*

Leerlingen kunnen gebruik maken van computerklassen. Recent werd de taalklas voor de derde graad uitgerust met een smartboard. Het lokaal is aangekleed met didactisch activerend lesmateriaal. ICT wordt nauwelijks geïntegreerd in het onderwijs. Hierdoor is de leeromgeving onvoldoende leerkrachtig voor de leerlingen.

Deskundigheidsbevordering*Overleg**Vorming*

De vakgroepwerking vormt nog geen reële hefboom voor kwaliteitsverbetering. Dit is onder meer te wijten aan de geïsoleerde positie van de leraar in de derde graad. Er is weinig aandacht voor innovatie. De laatste twee schooljaren werd een aantal vakgerichte nascholingen gevolgd.

3.1.1.6 Wiskunde in de A-stroom (leerplan 2006/005) en in aso tweede graad in de studierichtingen Economie, Humane wetenschappen, Latijn en Wetenschappen (leerplan 2005/044)

Voldoet

De eindtermen en de leerplandoelstellingen worden in beide graden en in alle opties in nipt voldoende mate bereikt. De validiteit van de evaluatiepraktijk staat onder druk door de sterke leerboekgerichtheid.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

Het onderwijsaanbod is nagenoeg volledig. Alle componenten komen evenwichtig aan bod in overeenstemming met het leerplan. In 1A kreeg het gedeelte 'vergelijkingen' vorig schooljaar iets te weinig aandacht en in het tweede leerjaar A ontbreekt een gerichte werking rond de eindterm i.v.m. 'schalen'. In beide graden wordt de nodige onderwijstijd voor de wiskundelessen amper gehaald, omdat veel lesuren wegvallen door andere activiteiten. Dat komt de leerplanrealisatie niet ten goede.

De algemene doelstellingen van het leerplan van de eerste graad worden (soms te) pragmatisch ingekaderd binnen de inhoudelijke doelstellingen. Dat is ook het geval in de tweede graad, waar nochtans een meer expliciete werking aangewezen is. Door deze intuïtieve behandeling zijn de vaardigheden (andere dan reken- en soms tekenvaardigheden) en attitudes niet beklijvend genoeg. Vooral in de vier uur optie in de tweede graad leidt dit tot hiaten voor de ontwikkeling van o.a. probleemoplossende vaardigheden en denk- en redeneervaardigheden. Een graduele leerlijn naar een hogere zelfregulatie van de leerlingen – eventueel over beide graden heen - is nog niet uitgewerkt.

Hoewel de leerlingen vanuit het Nederlandstalig basisonderwijs met een getuigschrift in het eerste leerjaar A instromen, blijken ze vaak onvoldoende te beschikken over de nodige basisvaardigheden. Met name de gebrekkige taalvaardigheid van de leerlingen legt een hypotheek op het bereiken van de verwachte beheersingsniveaus. De vakgroep heeft verregaand aandacht voor de specifieke noden van de leerlingen en zet onder andere sterk in op de wiskundige instructietaal. Toch blijven de taalbeheersing en het taalinzicht van de meeste leerlingen onvoldoende om het reproductieve niveau en dat van het hanteren van aangeleerde standaardstrategieën te overstijgen. De leerlingen in de eerste graad behalen de eindtermen voor wiskunde overwegend op deze niveaus, mede en vooral dank zij de intensieve extra ondersteuning van de leraren. De voortschrijdende abstrahering van het curriculum in de tweede graad stelt veel leerlingen voor onoverkomelijke problemen, ondanks ook hier de volgehouden en behartenswaardige inzet van de leraren. Er tekent zich een breuklijn af tussen de eerste en de tweede graad, waar de school nog onvoldoende op inspeelt.

In beide graden is er een duidelijk spanningsveld tussen de zorg voor de leerlingen en het bewaken van het onderwijspeil. Het blijft een voortdurende uitdaging voor de school om de verwachtingen hoog genoeg te stellen voor een kwalitatieve realisatie van de leerplannen.

Uitrusting

*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De materiële uitrusting om de leerplandoelstellingen te realiseren beantwoordt aan de vereisten van het leerplan. De leraren doen inspanningen om de lessen te ondersteunen met de eigentijdse digitale hulpmiddelen, maar dat blijft meestal beperkt tot korte demonstratietoepassingen. Afgezien van enkele geïsoleerde initiatieven is de ICT-integratie over het algemeen niet sterk. In beide graden laat de vakgroep daarmee kansen onbenut om via visualisatie, grafische voorstellingen en dito animatie (meetkunde) de wiskundige inzichten bij leerlingen te bevorderen.

De leerlingen beschikken over een zakrekenmachine (eerste graad) en/of een grafisch rekentoestel (tweede graad) en gaan daar vlot mee om. Zelden wordt er voor de lessen uitgeweken naar een computerlokaal waar de leerlingen zelf aan de slag kunnen met wiskundige software of internetapplicaties. De ICT-verwachtingen in de eindtermen, uitdrukkelijker aanwezig in de tweede dan in de eerste graad, worden daarmee veeleer op een minimale wijze ingelost. Leraren maken adequaat gebruik van het elektronisch platform, onder meer om de nazorg van de lessen te organiseren.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

De evaluatiepraktijk is voldoende representatief voor de behandelde leerstofinhouden, maar door de sterke gerichtheid op de gebruikte cursussen zijn de achterliggende leerplandoelstellingen vaak onvoldoende het uitgangspunt. De validiteit staat op deze manier onder druk en wordt zo slechts indirect bewaakt.

Voor 'dagelijks werk' wordt er frequent en meestal schriftelijk getoetst. Afhankelijk van de leraar worden ook taken, voorbereidingen en zelfstandig werk in rekening gebracht, maar hun aandeel is klein. Mondelinge ondervragingen of specifieke toetsing van vaardigheden komen bijna niet voor. Daarmee is de evaluatie hoofdzakelijk productgericht. De beoordeling van de attitudes verschilt van leraar tot leraar, maar betreft vaak een mengeling van gedragsattitudes en vakattitudes.

Examens worden voorbereid door herhalingslessen. De examenvragen zijn verzorgd en bevatten een puntenaanduiding. De verdeling over de verschillende leerplancomponenten is evenwichtig. De verwijzing naar de leerplandoelen is een pluspunt, maar voorlopig slechts nominatief en als analyse-instrument nog verder uit te werken. Bij parallelklassen is er overleg tussen de leraren, wat uitmondt in voldoende gelijkgerichte en soms gelijke examens.

De taxonomische opbouw van de bevraging is aanwezig, maar niet overtuigend. Te veel examenvragen betreffen nog de eerste niveaus van feitenkennis en van standaardreproductie, die veeleer en enkel thuishoren in de formatieve evaluaties. De verwerkingsniveaus van inzicht en strategieën komen minder aan bod. De evaluatieresultaten weerspiegelen daarom niet of de leerlingen de leerplandoelstellingen op een voldoende hoog niveau beheersen.

Binnen dit kader zijn de beoordelingen betrouwbaar en objectief. De leraren gebruiken verbeter Tabellen om de resultaten te analyseren of splitsen de scores uit in de verschillende componenten. Deze goede praktijken maken het mogelijk meer gedetailleerde informatie over leerlingenprestaties te krijgen. Het beschikbare cijfermateriaal leidt tot een fijnmazige en vakinformatieve rapportering en ondersteunt zo een gerichte remediëring en het oriëntatiebeleid.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

De lessen zijn uitgewerkt in eigen opgestelde cursussen. Ze zijn afgestemd op de leerinhouden, waardoor de correcte inschatting van de eigenlijke leerplandoelstellingen in vele gevallen naar de achtergrond verdwijnt. De structuur en de accenten van de cursussen missen bovendien ambitie in het bereiken van voldoende hoge beheersingsniveaus. Opgaven met bijvoorbeeld getallenvariëaties en/of niet-conventionele ordeningen worden zelden aangeboden.

In de didactische aanpak zijn er aanzetten tot activerende werkvormen, maar meestal overheerst in beide graden het klassieke onderwijsleergesprek. Ondanks goede initiatieven in beide graden rond differentiatie en begeleid zelfstandig

leren is de inzet op preventieve leerbegeleiding nog niet systematisch. Het gebruik van de voorgeprogrammeerde cursussen geeft de noodzakelijke structuur aan het onderwijsproces, maar bevat ook het risico dat het eigenlijke leerproces van de (zwakkere) leerling in de klas zich verengt tot invulactiviteiten. Er is aandacht voor 'leren leren', maar met leerstrategieën kan er doelgerichter aan de slag gegaan worden op basis van taakgerichte en meer (taal-)activerende werkvormen. Ook een meer inductieve aanbreng van de leerstofelementen kan het leerproces van de leerlingen versterken.

De leraren treden aanmoedigend en stimulerend op. Er heerst een sfeer van wederzijds vertrouwen en respect. Het klasmanagement staat op punt. De inzet van de leraren voor het bijsturen of remediëren van tekorten is respectabel. Leerlingen kunnen altijd een beroep doen op de leraren voor extra uitleg, ook buiten de lessen. Onder andere via het elektronisch platform worden bijkomende oefeningen aangeboden, vaak met oplossingsleutels. Na tegenvallende examen- of toetsresultaten worden individueel oefeningen opgelegd en de oplossingen achteraf besproken, al varieert de intensiteit van leraar tot leraar. De verantwoordelijkheid om extra taken te vragen en/of te maken ligt nog veel bij de leerlingen zelf. Een meer directieve aanpak door de leraren kan de efficiëntie van de remediëringsspanningen verhogen.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

Omdat het een kleine school betreft is de vakgroepwerking veeleer informeel. De dagelijkse lespraktijk wordt constant en vanzelfsprekend gedeeld. Enkele keren per jaar is er formeel overleg in een vakvergadering. Uit de verslagen blijkt dat de vakgroep niet enkel organisatorische agendapunten behandelt, maar regelmatig ook reflecteert over inhoudelijke onderwerpen. Inzake systematische aanpak van didactische ontwikkelingen (preventieve leerbegeleiding, vaardigheden, ICT-integratie, procesevaluatie) heeft de vakgroep echter nog een weg te gaan. Bij de overgangen tussen de leerjaren en de graden bespreekt en analyseert de vakgroep uitgebreid de leerlingenresultaten en wisselen de leraren informatie uit.

Er is aandacht voor een kwaliteitsvolle en dynamische invulling van de opdrachten, onder andere via deskundigheidsverhoging. De gevolgde nascholing is echter leraarafhankelijk. De concrete implementatie van het aangeleerde vindt nog niet altijd zijn weg naar de klaspraktijk.

3.1.1.7 VOET

Voldoet

De school streeft in voldoende mate met een eigen planning de VOET bij haar leerlingen na.

Doelgerichtheid

Na een brede consultatie van alle betrokkenen focust de school in haar visietekst op sleutelvaardigheden die ze relateert aan haar multiculturele doelgroep en op nieuwe accenten uit verschillende contexten. Die accenten vormen een aanvulling op de bestaande VOET-werking en spitsen zich toe op socio-economische en juridische inzichten, herinneringseducatie en duurzame ontwikkeling. De school wil de VOET vooral nastreven via projecten, uitstappen en extra activiteiten. Deze keuze is gebaseerd op de overtuiging dat een dergelijke aanpak meer opportuniteiten biedt dan de klassieke lespraktijk. Omdat het beleid inziet dat de integratie van de VOET in de vakken een belangrijke uitdaging blijft, is er recent gestart met een beginsituatieanalyse op vakkenniveau. Op basis van deze oefening wordt de huidige planning voor de verschillende graden aangevuld en verfijnd.

Ondersteuning	Het team geniet heel wat ondersteuning vanuit de graadcoördinatoren en de coördinator van het project voor leerlingen van de bovenbouw die niet deelnemen aan buitenlandse projecten. De coördinatoren vervullen samen met de directeur een sleutelrol in overleg, organisatie en planning. De school besteedt ook veel aandacht aan de communicatie met de ouders over de VOET-initiatieven.
Doeltreffendheid	De school evalueert de projecten en de andere activiteiten die ze organiseert, maar deze evaluatie is niet altijd gericht op de nagestreefde VOET.
Ontwikkeling	Het schoolteam werd grondig geïnformeerd over de nieuwe VOET en ondersteund bij de registratie en de beginsituatieanalyse. Verschillende teamleden volgden extra nascholing rond diverse VOET. De school wil de vakgebonden integratie van de VOET verder in kaart brengen om overlappende initiatieven te annuleren en nieuwe accenten te creëren. Een andere uitdaging situeert zich op het vlak van de eindtermen 'leren leren'. Zowel het erkenningsonderzoek als het kwaliteitsonderzoek tonen immers aan dat de preventieve leerbegeleiding een te zwakke schakel is in het onderwijsleerproces. Gelet op de kwetsbaarheid van haar doelgroep is de schoolleiding ervan overtuigd dat de school hier prioritair werk moet van maken.
Sociorelationele ontwikkeling	De meerderheid van de eindtermen wordt met voldoende diepgang en bij de meeste leerlingen nagestreefd. De uitwerking van de schoolse attitudes 'STERK' (Stipt, nauwkeurig, ordelijk, verzorgd, plichtsbewust; Teamgericht, bereid tot samenwerking, plichtsbewust, betrouwbaar, eerlijk; Eerbied voor regels en gezag, beleefd, behulpzaam, luisterbereid; Respect voor de anderen, respect voor de omgeving, verdraagzaam tegenover andere meningen; Krachtig, gemotiveerd, leergierig, zin voor initiatief) is in het kader van deze context een voorbeeld van goede praktijk. Naast de substantiële bijdrage van de projecten in 1A, 2A en de 'Zuiddag', zorgen sommige vakken van de basis- en de specifieke vorming voor een waardevolle, maar meer bescheiden inbreng.
Socioculturele samenleving	De meerderheid van de eindtermen wordt met voldoende diepgang en bij de meeste leerlingen nagestreefd. In de uitgesproken multiculturele context van deze Brusselse school vormen de eindtermen die gerelateerd zijn aan omgaan met verschillen en sociale samenhang (ET 1, 2, 3, 5) een dagelijkse realiteit waar zowel leraren als leerlingen positief toe bijdragen. De eindtermen in verband met kunst en cultuur (ET 6 en 7) zijn verankerd in de projecten in 1A, in de tweede graad en in het eerste leerjaar van de derde graad, maar worden ook via een waaier van vakgebonden initiatieven nagestreefd. De school heeft op dat vlak een sterke traditie. Voor herinneringseducatie (ET 4) leveren vakken als geschiedenis, aardrijkskunde, Engels en gedragswetenschappen een substantiële bijdrage.

3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?

De school resideert op een gemeenschappelijke campus, waarvan de directeur van de kunsthumaniora domeinbeheerder is. Twee plaatselijke preventieadviseurs zorgen in overleg met de preventiedienst van de Scholengroep voor de uitvoering van het preventiebeleid. De directeur van Martha Somers maakt deel uit van het domeincollege, dat als basisoverlegcomité fungeert en waarop BVH-aspecten worden geagendeerd.

Inzake organisatie gaat de school eerder op een praktische wijze de situatie op het vlak van bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne na. Dat blijkt doorgaans uit de regelmaat waarmee ze controles en vooral herstellingswerken uitvoert. Uit haar werkwijze blijkt dat ze niet accuraat omgaat met de verslagen

en de adviezen van externe deskundigen. Het globaal preventieplan (2013-2018) en de jaaractieplannen geven niet weer wat reeds bijgestuurd werd en wat nog aangepakt moet worden. Ook de door externe deskundigen vastgestelde tekorten, zoals een ongunstig verslag van de laagspanning, het ontbreken van een indienststellingsverslag van de gasinstallatie of het ontbreken van de recente keuringsverslagen van de lift(en), worden niet accuraat verwerkt in de planning. De aanwezige BVH-plannen maken ook geen melding van financiële voorzieningen en de bestelformulieren worden niet mee ondertekend door de preventieadviseur. Uit de gesprekken met de inspectie blijkt dat grote herstellingswerken op deze campus slechts mogelijk waren dankzij de financiële tussenkomst van de scholengroep. Maar ook de informatieverstrekking over een preventief veiligheidsbeleid aan het personeel en aan de leerlingen krijgt niet de aandacht die het verdient. Zo is er geen beleidsverklaring inzake welzijn, bevat een verouderd vademecum enkel een evacuatieverslag, is er geen coherent evacuatiescenario en zijn er geen opvallende sensibiliseringsacties met leerlingen.

Inzake bewoonbaarheid en veiligheid werden de voorbije jaren o.a. met de steun van de Scholengroep grote materiële verbeteringen gerealiseerd (dakrenovatie, verwarming, gedeeltelijk nieuwe ramen, enz.). De slechte toestand van de dakkapellen vereist echter waakzaamheid. Ook veel muren vertonen lelijke sporen van doorsijpelend vocht. De school tracht dit met mondjasmaat in eigen beheer te verbeteren. Volgens de planning primeert nu een renovatie van de turnzaal en de bijhorende kleedkamers met douches. Tijdens de doorlichting merkte de inspectie situaties op die wijzen op mogelijke inefficiënties. Dat is het geval voor een gesloten nooduitgang, het ontbreken van een douche in het chemielokaal, de rudimentaire inrichting van het EHBO-lokaal, het verdwijnen van pictogrammen en het ontbreken van een branddeur in de stookruimte. De lokale preventieadviseurs werken momenteel aan een oplossing om het valgevaar in de traphallen te ondervangen en pleiten voor veiligheidsglas in de vele deuren van de gangen. De school is ook niet vlot toegankelijk voor personen met een beperkte mobiliteit. Ondanks het aanwezige onderhoudsprogramma blijft er veel materiaal rondslingeren in gangen, toiletten en ontspanningsruimtes. Het brandpreventieverslag dateert van 2006; een nieuwe aanvraag (september 2013) heeft nog niet geleid tot een effectieve keuring. Het keuringsverslag van de laagspanning (2010) vermeldt tal van tekorten, stelt uitdrukkelijk dat de elektrische voorzieningen NIET voldoen en krijgt onvoldoende opvolging vanuit de school. Een defecte lift raakt niet hersteld.

Inzake gezondheid en hygiëne zijn de toiletten vernieuwd, doch niet altijd gescheiden voor jongens (mannen) en meisjes (vrouwen). Een uniseks toilet ontbreekt. Gebruikers vertonen te weinig respect voor de aanwezige, vernieuwde sanitaire voorzieningen. Het aantal gebrevetteerde hulpverleners is eerder beperkt, het EHBO-lokaal is rudimentair ingericht en de eerste hulp verlening gebeurt ongecoördineerd. Een register van kleine ongevallen wordt niet bijgehouden.

De school krijgt een gunstig advies beperkt in de tijd voor de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Wanneer de school de kwaliteit op het vlak van BVH accurater bewaakt, voldoende financiële middelen genereert en een cultuur van welzijnsbeleid implementeert, moet het mogelijk zijn een campus uit te bouwen die aan de BVH-criteria voldoet.

3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

Onderzochte erkenningsvoorwaarde	
Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (codex so, art. 15, §1, 5°)	ja
Neemt de school de reglementering betreffende verlofregeling en aanwending van de schooltijd in acht? (codex so, art. 15, §1, 7°)	ja
Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding dat minstens de verplichte bepalingen vermeldt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 39 en 40)	ja

3.2 Respekteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

Onderzochte regelgeving	
Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (codex so, art. 111 en 112)	ja
• de bijdrageregeling en afwijkingen	ja
• bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis	ja
• het evaluatiestelsel met inbegrip van de remediëeringsmaatregelen	ja
• de verhaalmogelijkheden tegen eindbeslissingen van klassenraden over leerlingen	ja
• studie-, orde en tuchtreglement waarbij het studiereglement de grote krachtlijnen van de organisatie van de studies bevat	ja
• engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen (codex so, art. 111, §3)	ja
Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (codex so, art. 110/1 t.e.m. 110/27)	ja
Informeert de school ouders en leerlingen en personeel over het centrum voor leerlingenbegeleiding waarmee ze samenwerkt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 33)	ja
Respekteert de voorziene verhaalmogelijkheid de reglementair voorgeschreven procedure? (codex so, art. 115/4)	ja
Respekteert de school voor secundair onderwijs de reglementaire bepalingen met betrekking tot oriëntering en evaluatie van leerlingen? (codex so, art. 254, §1, 256, §1, 1° en BVR van 19-7-2002)	ja
Verloopt het afleveren van attesten van lesbijwoning correct? (codex so, art. 115, derde alinea en 252, §2)	ja
Respekteert de school het minimumlessenrooster? (codex so, art. 148-157 en BVR van 19-7-2002)	ja

4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

4.1 Evaluatiepraktijk

Doelgerichtheid Bij de start van het schooljaar 2010-2011 heeft het beleid prioritair ingezet op het evaluatiebeleid en de evaluatiepraktijk. De schooleigen visie is opgebouwd rond twee speerpunten: het terugdringen van zittenblijven, schoolse achterstand en ongekwalificeerde uitstroom en het afstemmen van de evaluatie op eindtermen en hedendaagse onderwijskundige inzichten. Het beleid accentueert het belang van een brede evaluatie (kennis, probleemoplossende vaardigheden, teamvaardigheden, onderzoeksvaardigheden ...), gevarieerde evaluatievormen en transparante criteria. Daarnaast omvat de visie een schoolbreed kader voor de evaluatie van attitudes. Het betreft zowel attitudes die gerelateerd zijn aan constructief, respectvol, ordelijk en sociaal gedrag op schoolniveau als specifieke vakattitudes.

Met deze visie trekt de school haar GOK-werking terecht door tot op het niveau van de evaluatie. De output die reeds in het vorig doorlichtingsverslag (2006, p. 43) als veeleer zwak beoordeeld werd, is in de tweede en de derde graad aso nog verder gedaald. Ook de resultaten in het vervolgonderwijs volgen deze trend. Om deze evolutie een halt toe te roepen, zet het beleid naast evaluatiepraktijk ook in op talenbeleid, loopbaanbegeleiding en flexibele leertrajecten. De outputgegevens zijn immers ook een weerspiegeling van de problematische afstemming tussen het onderwijsaanbod en de leerlingenkenmerken.

De school is erin geslaagd om haar visie te vertalen in operationele doelen m.b.t. attestering en in transparante deliberatierichtlijnen. Het motto 'Great by choice' is het sleutelprincipe van het oriënteringsbeleid. Vreemd is evenwel dat zowel de organisatie van de evaluatie als de verhouding tussen de resultaten voor het dagelijks werk en voor de examens een traditioneel evaluatieconcept blijven weerspiegelen. Een bijkomende lacune is dat de school onvoldoende werk heeft gemaakt van preventieve leerbegleiding. Ook daar heeft het vorig doorlichtingsverslag op geattendeerd (2006, p.9). Op het vlak van curatieve leerbegleiding ontbreekt het aan een doelgericht remediëringkader dat afgestemd is op de specifieke noden van de leerlingen.

Ondersteuning Om het team te ondersteunen bij het realiseren van het evaluatie- en deliberatiebeleid heeft de schoolleiding een aantal heldere afsprakenkaders geformuleerd. Voor de inhoudelijke en didactische uitwerking van de evaluatie bevat het schoolwerkplan een waaier van inspirerende richtlijnen, checklists en laagdrempelige tips. Voor de evaluatie van de onderzoekscompetentie kan het team terugvallen op een schoolbreed kader met transparante evaluatiecriteria die de werkgroep 'onderzoekscompetentie' ontwikkeld heeft. Naast de schoolbrede kaders delegeert de directeur sommige specifieke aspecten (bv. de vakgebonden attitudes) naar de vakgroepen.

Op initiatief van de schoolleiding hebben sommige vakgroepen extra ondersteuning gekregen van de pedagogische begeleiding. Het is opvallend dat de vakgroepen op eigen initiatief zelden of nooit een beroep doen op deze vorm van externe expertise.

Om de evaluatiegegevens te verzamelen en rapportcommentaren te formuleren, maken leraren gebruik van het leerlingenvolgsysteem. Door de studieresultaten online toegankelijk te maken voor ouders en leerlingen zorgt het team niet alleen voor ondersteunende informatie, maar wil het ook de betrokkenheid op het verloop van het leerproces verhogen.

Doeltreffendheid De school heeft op korte tijd zichtbare resultaten kunnen boeken wat betreft het terugdringen van de C-attesten en de uitgestelde beslissingen, maar de aandacht voor evaluatie en loopbaanbegeleiding is van een te recente datum om een effect op de resultaten in het vervolgonderwijs te kunnen resorteren.

De positieve resultaten op het vlak van de attestering staan in schril contrast met de resultaten van het erkenningsonderzoek. Ondanks de doelgerichte visie en de ondersteunende maatregelen zijn de vakgroepen er onvoldoende in geslaagd om hun evaluatiepraktijk bij te sturen. Voor zo goed als alle onderzochte vakken is de evaluatie onvoldoende kwaliteitsvol. Meer dan eens gaat het om problemen met het beheersingsniveau dat te weinig op de leerplandoelen is afgestemd. De evaluatie focust te eenzijdig op kennisreproductie, maar peilt weinig of niet naar complexere vaardigheden. Dit geldt ook voor vakgebonden attitudes die eveneens deel uitmaken van de eindtermen en leerplandoelen. De vakgroepwerking is onvoldoende krachtig om hierover transparante afspraken te maken. Dit zorgt voor aanzienlijke leraargebonden verschillen. De vraag van de schoolleiding om de evaluatie op het niveau van de vakgroep kritisch en leerplangericht te screenen heeft vooralsnog tot te weinig tastbare resultaten geleid.

Ook de doeltreffendheid van het leerlingenvolgsysteem is problematisch omdat het totnogtoe in hoofdzaak gebruikt wordt voor studieresultaten en rapportcommentaren. De rubrieken die gerelateerd zijn aan begeleidingsinitiatieven en remediëringstrajecten blijven oningevuld. Dit ondermijnt de onderbouwing van de leerbegeleiding in het algemeen en van de flexibele leertrajecten in het bijzonder. De school moet dit probleem in het kader van objectieve en transparante attestering met hoogdringendheid aanpakken.

Ontwikkeling Ondanks de aansturing en ondersteuning vanuit de schoolleiding, de navormingsinitiatieven en de vervolgtrajecten, blijft de professionaliteit op het vlak van evaluatie laag. Dit geldt zowel op het niveau van de individuele leraren als op het niveau van de vakgroepen. Voor het beleid zal het van cruciaal belang zijn om nog sterker in te zetten op de knowhow van eindtermen en leerplannen en op de relatie tussen leerbegeleiding, evaluatie en remediëring. Ook het precaire evenwicht tussen de betrokkenheid van het team op haar maatschappelijk kwetsbare doelgroep en het studiepeil vereist kritische waakzaamheid, gelijkgerichtheid en krachtig beleidsvoerend vermogen.

4.2 Loopbaanbegeleiding

Doelgerichtheid De directie heeft een tweetal schooljaren geleden op basis van sterkte-zwakke analyses de loopbaanbegeleiding tot een speerpunt van het beleid gemaakt. De uitgangspunten waren pragmatisch: de verkeerde studiekeuzes en het vele zittenblijven belasten de schoolwerking en de motivatie van de leerlingen. Het terugdringen van de contraproductiviteit komt alle actoren ten goede: leerlingen, ouders, leraren en de schoolwerking in het algemeen. Het opgezette schoolproject rond schoolloopbaanbegeleiding wil zoveel mogelijk leerlingen tijdig in de juiste studierichting brengen.

Met een geïntensiveerde werking heeft de school een drievoudige doelstelling: de leerlingen informeren over de keuzemogelijkheden, hen inzicht geven in zichzelf en hen keuzebekwaam maken. Om dit te bereiken worden, aangepast aan de graad, diverse jaarlijkse activiteiten gepland die samen de leerlijn van het project uitmaken. De doelstellingen van deze concrete initiatieven zijn niet resultaatgericht uitgeschreven, maar actiegericht. Daardoor blijft de operationele doelgerichtheid van het proces van de loopbaanbegeleiding enigszins vaag en is de kwaliteit moeilijk meetbaar.

Ondersteuning De school neemt structurele maatregelen om het proces van loopbaanbegeleiding te ondersteunen. De loopbaanbegeleiding is mee ingebed in de algemene werking van de leerlingbegeleiding, het talenbeleid en de GOK-structuren. Onder andere de vrijgestelde leerlingenbegeleider, de drie graadcoördinatoren en het CLB nemen belangrijke taken op in de loopbaanbegeleiding. Die omvatten zowel een coördinatierol voor de organisatie van de verschillende studiekeuzeactiviteiten per graad als het voeren van individuele loopbaangesprekken met leerlingen. De school heeft in elke graad een degelijk studiekeuzeprogramma uitgewerkt. Er is regelmatig overleg tussen alle betrokkenen en de directie. Op klasniveau levert ook de klastitularis een bijdrage, onder andere in besprekingen met de ouders rond studiekeuzeadviezen. Ondanks de goede bedoelingen en de grote inzet kan de consistentie van het geheel nog verbeteren.

Om de loopbaanbegeleiding te optimaliseren wil de school op systeemniveau vooral inzetten op een intensieve samenwerking met de basisscholen, een efficiënte B-attestering en de uitbouw van flexibele trajecten in de derde graad. Hoewel voor elk van deze strategieën reeds een belangrijke weg is afgelegd, moet er voor een kwalitatieve ontwikkeling nog bijgestuurd en verfijnd worden. Om de loopbaan actief te sturen reikt de school nog (te) veel B-attesten uit in het derde leerjaar, terwijl het einde van de eerste graad daarvoor het voor de hand liggende scharniermoment is. Ook in het verhogen van het draagvlak bij het personeel moet nog worden geïnvesteerd: niet alle personeelsleden zien de meerwaarde van het uitgesteld traject in de derde graad.

De klassenraad speelt een centrale rol in de loopbaanbegeleiding van de individuele leerling. De attestering en de advisering gebeurt nauwgezet en doordacht. De informatiestroom waarop de klassenraad zich daarvoor dient te steunen is echter allerm minst gestructureerd. Het bestaande leerlingenvolgsysteem is niet meer adequaat en de nodige informatie zit verspreid. De uitbouw van een integraal en digitaal leerlingenvolgsysteem is in volle ontwikkeling, maar voorlopig is de gegevensondersteuning niet performant.

Doeltreffendheid De school reflecteert intern regelmatig over haar schoolloopbaanbeleid en evalueert de concrete acties in de graden. Ze heeft het aanvoelen dat haar adviezen beter opgevolgd worden en stelt vast dat het zittenblijven vermindert. De school nam vorig schooljaar een uitgebreide enquête af over haar studiekeuze- en loopbaanbegeleiding bij de ouders en bij de leerlingen van de derde graad. Ze verzamelt gegevens over het vervolgonderwijs na de derde graad, en partieel ook over de leerlingen die met een B-attest hun loopbaan elders vorm hebben gegeven. Voorlopig is de bewaking van de doeltreffendheid echter nog niet systematisch genoeg om diepgaande analyses te kunnen maken. Bijsturingen zijn dan ook eerder pragmatisch van aard.

Ontwikkeling Een efficiënte loopbaanbegeleiding blijft een permanente zorg voor de school. De school wil in de toekomst de samenwerking met de basisscholen nog beter bilateraal uitbouwen. Daarvoor wil ze ook sleutelen aan de versterking van haar eigen identiteit en haar curriculumaanbod diversifiëren. In de concrete acties moet de ouderwerking een groter aandeel in de loopbaanbegeleiding krijgen omdat de verwachtingen van de ouders niet altijd realistisch zijn. De school wil haar 'profielen'-werking in de vrije ruimte van de derde graad nog intensiveren vanuit 'talentontdekking'. Er wordt geïnvesteerd in de verdere professionalisering van de betrokken begeleiders en de klastitularissen rond loopbaanbegeleiding.

5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

Leiderschap De huidige directeur van Lyceum Martha Somers is aangetreden in het schooljaar 2009-2010. Samen met een team van 2 beleidsmedewerkers en 3 graadcoördinatoren neemt hij de dagelijkse leiding van de school ter harte. Op grond van frequent en doelgericht overleg geven de beleidsmedewerkers en de graadcoördinatoren input voor het beleid.

De directeur geeft vorm aan zijn leiderschap vanuit de vaststelling dat herprofilering van de schoolwerking noodzakelijk is. De school slaagde er immers niet meer in om binnen haar multiculturele context en met haar onderwijsaanbod jongeren optimale ontwikkelingskansen te bieden. Zittenblijven en ongekwalificeerde uitstroom werden stilaan structurele problemen. Bovendien had het ontbreken van netwerking van de school een nefaste invloed op de professionaliteit en de ontwikkelingsdynamiek van het schoolteam. Het leiderschap is er op gericht om de school op korte termijn uit deze impasse te halen en via gerichte acties zichtbare verbeteringen te realiseren in de schoolwerking.

Met zijn motiverende leiderschapsstijl wil de directeur een nieuw elan creëren voor gezamenlijke doelgerichtheid en samenwerking. Deze waardevolle aanzet leidt nog niet tot het gewenste resultaat. Dit heeft te maken met een samenspel van factoren. Het besef van de nood voor verandering is nog niet bij alle leraren doorgedrongen. Dit belemmert de professionele diepgang van de vakgroepwerking. Bovendien is de vereiste sturing en opvolging vanuit het beleid nog ontoereikend. Sommige veranderingen worden met wisselend succes doorgevoerd, andere vinden geen ingang. Het verankeren van een professionele schoolcultuur blijft een erg moeizaam proces.

Visieontwikkeling Met een beleidsplan en duidelijke onderwijskundige prioriteiten wil de directeur de school uit de problematische situatie halen. Daarin staan taalondersteuning, loopbaanbegeleiding, ouderparticipatie, leerlingenevaluatie, nascholing, vakgroepwerking en netwerking met belanghebbenden zowel binnen als buiten de school centraal. Door een sterk onderwijskundig beleid wil de school haar werking beter afstemmen op de leerlingen. Dit moet leiden tot een ondersteunende aanpak van de leer- en loopbaanbegeleiding en tot betere outputgegevens.

Eind vorig schooljaar is een aanzet gegeven om de beleidsprioriteiten via overleg met het team te versterken en te actualiseren. In het nieuw beleidsplan blijven het voeren van een sterk onderwijskundig beleid en ouderparticipatie centrale thema's. Een betere afstemming van het studieaanbod op het leerlingenprofiel blijft voorlopig een knelpunt. Overleg op het niveau van de scholengroep en het schoolbestuur dringt zich op.

Besluitvorming De personeelsleden krijgen voldoende gelegenheid om zich te engageren in besluitvormingsprocessen en worden gestimuleerd om initiatieven te nemen. Naast de wettelijk verplichte overlegorganen die functioneren conform de regelgeving, zijn er vakgroepen en werkgroepen actief.

De school zet in op leerlingenparticipatie en heeft een goed functionerende leerlingenraad. Het beleid is er recentelijk in geslaagd ouders te stimuleren om te participeren aan het schoolleven.

Nauwe samenwerking met vertegenwoordigers van verschillende werkgroepen, leerlingen, ouders zorgen er voor dat de directeur de vinger aan de pols kan houden.

Kwaliteitszorg De school neemt recent waardevolle initiatieven om gegevens te verzamelen. Het gaat hier niet alleen over attesteringsgegevens en resultaten in het vervolgonderwijs. De school verzamelt ook gegevens over de tevredenheid en het welbevinden van leerlingen en personeel. Zij brengt de bezettingsgraad van haar studierichtingen in kaart in functie van een kritische analyse van haar onderwijsaanbod.

De verwerking en analyse gebeurt binnen interne werkgroepen waar leraren deel van uitmaken. Soms laat de school zich daarbij ondersteunen door externe partners.

De aandacht voor kwaliteitszorg heeft al geleid tot verschillende verbeteracties. Deze zijn ondermeer gericht op deskundigheidsbevordering, attestering, onderwijs(loopbaan)begeleiding, participatie, communicatie en samenwerking met externen. Toch zijn deze acties nog niet structureel in de schoolwerking ingebed en kaderen ze nog onvoldoende in een omvattende visie. Daarom hebben ze nog niet geleid tot een substantiële verbetering van de onderwijskwaliteit.

Wat betreft de cyclische aandacht voor kwaliteitszorg staat de school aan de start van een ontwikkelingsproces.

Talenbeleid Het talenbeleid van de school leunt aan bij het GOK-beleid en de leerbegeleiding. De school heeft een duidelijke visie op het talenbeleid uitgewerkt met doelen op leerlingen-, leraren- en schoolniveau. Het Nederlands als instructietaal en de communicatie met de ouders staan hierin centraal. De doelen werden vertaald naar acties en vooropgestelde resultaten binnen een tijdpad. Er werd een leerlijn uitgewerkt van de eerste naar de derde graad. De school voorziet in heel wat ondersteuning (taalcoördinatoren per graad, professionalisering van leraren, verankering van het talenbeleid in het personeelsbeleid, samenwerking met de scholengroep en met de lerarenopleidingen,...). De acties worden globaal geëvalueerd en bijgestuurd op organisatorisch en inhoudelijk vlak. Ook de leerwinst wordt in de eerste en de tweede graad in kaart gebracht. Het blijft een uitdaging voor de school om het draagvlak van de zaakvakleraren voor de acties te vergroten en om ervoor te zorgen dat leraren voldoende deskundigheid verwerven m.b.t. het taalgericht zaakvakonderwijs. Voorts is er ruimte voor het verbeteren van de registratie van de leervorderingen van de leerlingen. Niettegenstaande de vele inspanningen van de school blijft het talenbeleid ontoereikend om de taalvaardigheid van de leerlingen op een voldoende hoog niveau te brengen.

Deliberatie Voor de regelgeving moet de school er op toezien dat zij het maximum aantal dagen voor evaluatie respecteert (SO74) en de verantwoording voor het uitreiken van het 'Getuigschrift over de basiskennis van het bedrijfsbeheer' (SO/2008/01) ter harte neemt. De inspectie is ervan overtuigd dat de school beide inbreuken zelf kan wegwerken. Daarom worden ze niet meegenomen in het eindadvies.

6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De taalgerichte ondersteuning.
- Het open en positief leer- en leefklimaat.

Wat betreft het algemeen beleid

- Het kiezen van de onderwijskundige beleidsprioriteiten.
- De motiverende leiderschapsstijl.
- De toegankelijkheid van het beleid.
- De kritische aandacht voor output.
- De openheid voor externe evaluatie.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplangerichtheid.
- De integratie van de vakoverschrijdende eindtermen in de vakken.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De bewaking van het evenwicht tussen de zorg voor de kwetsbare doelgroep en het studiepeil.
- De professionalisering.
- De vakgroepwerking.
- De evaluatiepraktijk.
- De doelgerichtheid en het doeltreffend gebruik van het leerlingvolgsysteem.
- De preventieve leerbegeleiding.
- De structurele inbedding van de interne kwaliteitszorg.

Wat betreft het algemeen beleid

- De opvolging van onderwijskundige processen.
- De gelijkgerichtheid binnen het team.
- Het verder uitbouwen van het talenbeleid op vakniveau.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplanrealisatie voor economie in de basisoptie Moderne wetenschappen.
- De leerplanrealisatie voor Frans in de A-stroom.
- De leerplanrealisatie voor cultuurwetenschappen en gedragswetenschappen in aso tweede en derde graad Humane Wetenschappen.
- De leerplanrealisatie voor economie in aso derde graad Economie-moderne talen.

Wat betreft de regelgeving

- Het verantwoorden van het uitreiken van het 'Getuigschrift over de basiskennis van het bedrijfsbeheer' volgens de omzendbrief SO 2008/01.
- Het bewaken van het maximum aantal dagen dat aan evaluatie kan besteed worden volgens de omzendbrief SO 74 respecteren.

7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies:

GUNSTIG

- voor de overige erkenningsvoorwaarden.

BEPERKT GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' omwille van het onvoldoende realiseren van de onderwijsdoelstellingen voor

Structuuronderdeel	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A	Frans	
Graad 1 Latijn	Frans	
Graad 1 Moderne wetenschappen	Frans	economie
Graad 2 ASO Humane wetenschappen		cultuurwetenschappen, gedragswetenschappen
Graad 3 ASO Economie-moderne talen		economie
Graad 3 ASO Humane wetenschappen		cultuurwetenschappen, gedragswetenschappen

- voor de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'.

Om deze tekorten op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf **21-02-2017** opnieuw een controle uit.

8 VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING

Op de gecontroleerde overige regelgeving werden door het inspectieteam geen inbreuken voor verder gevolg door de onderwijsinspectie vastgesteld.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Yves BLIECK de inspecteur-verslaggever	Dirk MICHIELS de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	